

Skośnik pomidorowy (*Tuta absoluta* Povolny)

Groźny szkodnik upraw pomidora pod osłonami

Podstawowe informacje

Skośnik pomidorowy (*Tuta absoluta* Povolny) jest motylem pochodzącym z Ameryki Południowej, gdzie występuje na roślinach z rodziny psiankowatych (*Solanaceae*). Z obszaru naturalnego występowania został zawleczony do Europy, Afryki i Azji. W Europie stwierdzony w większości państw, w tym również w Polsce. W Unii Europejskiej nie podlega obowiązkowi zwalczania.

Podstawową rośliną żywicielską jest pomidor (*Solanum esculentum*). Szkodnik występuje ponadto na wielu innych gatunkach roślin z rodziny psiankowatych, w tym: ziemniaku (*Solanum tuberosum*) oraz na *Lycopersium hirsutum*, *Solanum lyratum*, *S. nigrum*, *S. eleagnitifolium*, *S. puberulum*, *Datura stramonium*, *D. ferox*, *Nicotiana glaucum*. W Europie jest znany jako groźny szkodnik upraw pomidora.

Gatunek charakteryzuje się dużą reproduktywnością i zdolnością przetrwania niedoboru pokarmu w środowisku. W przypadku jego całkowitego braku, gąsienice przechodzą w stan diapauzy. W ciągu roku, w zależności od rejonu świata, może rozwinąć się do 10–12 pokoleń. Cykl rozwojowy szkodnika, od jaja do postaci dorosłej, trwa przeciętnie od 28 do 38 dni. Może zimować jako jajo, poczwarka lub postać dorosła.

Jaja są barwy od kremowobiałej do żółtej, cylindryczne, o wymiarach ok. 0,4 mm × 0,2 mm. Gąsienica przechodzi cztery stadia rozwojowe. W pełni wyrosnięta osiąga długość ok. 7,5 mm. Początkowo jest barwy kremowej, w miarę upływu czasu staje się zielonkawa, przyjmując różowy odcień. Ostatnie stadium gąsienicy posiada tuż za głową ciemną, przerwana pośrodku, poprzeczną linię. Poczwarka jest brązowa, może znajdować się w oprzędzie z jedwabistych nici. Motyle małe, o długości ciała ok. 7 mm i rozpiętości skrzydeł ok. 10 mm. Całe ciało jest szarobrązowe, ze srebrzystym połyskiem, na przednich skrzydłach czarne plamki. Skrzydła w spoczynku składane daszkowato ponad ciałem. Czułki długie, nitkowate.

Osobniki dorosłe rozprzestrzeniają się na niewielkim dystansie poprzez przeloty. Na większe odległości mogą być przenoszone wraz z prądami powietrza. Gatunek jest przenoszony również w wyniku działalności człowieka wraz ze znajdującymi się w obrocie zasiedlonymi owocami lub roślinami przeznaczonymi do sadzenia, także na ich opakowaniach.

Objawy występowania

Rośliny pomidora są atakowane w każdej fazie wzrostu: od siewki do owocowania. Jaja są składane pojedynczo na powierzchni rośliny, najczęściej na spodniej stronie liści. Gąsienice po opuszczeniu osłonek jajowych wgrzyżają się do nadziemnych organów rośliny: liści, łodyg i owoców, w których wewnątrz przechodzą swój rozwój. Drażą miny pod skórą, a w grubszych, bardziej mięsistych częściach rośliny, również głębiej przebiegające korytarze. Miny na liściach mają nieregularny kształt, z czasem minowane fragmenty rośliny ulegają nekrozie. Na jednym liściu może żerować kilka gąsienic tworząc kilka oddzielnych min. Korytarze wygrzyżane w łodygach skutkują deformacją roślin i zaburzają ich rozwój. Gąsienice zasiedlają owoce już w momencie ich formowania się. Uszkodzenia prowadzą do gnicia owoców. W przypadku występowania naziemniaku, gąsienice nie zasiedlają bulw.

Przepoczwarczenie ma miejsce w tkankach roślin w korytarzach wygrzyżonych przez gąsienice, na powierzchni roślin lub w podłożu. Poczwarki mogą znajdować się w oprzędach. Dorosłe motyle prowadzą nocny tryb życia. W dzień pozostają w ukryciu pomiędzy roślinami.

Sposoby wykrywania obecności

Wykrywanie szkodnika opiera się na prowadzeniu oceny wizualnej roślin w celu stwierdzenia objawów jego występowania oraz obecności różnych stadiów rozwojowych tego owada. W trakcie kontroli należy poszukiwać roślin wykazujących objawy występowania szkodnika. Poddać oględzinom wnętrza min i korytarzy, poszukując żerujących gąsienic. Zniekształcone pędy i uszkodzone owoce ostrożnie przeciąć w celu wykrycia obecności gąsienic znajdujących się w środku.

Do wykrywania obecności szkodnika można stosować pułapki feromonowe.

W przypadku konieczności przekazania odłowionych okazów do analizy laboratoryjnej, należy przesyłać owady uśmiercone i w odpowiedni sposób zakonserwowane lub przesyłać żywe szkodniki wraz z częścią rośliny, w której żerują.

Ostateczna i pewna identyfikacja powinna być przeprowadzona w warunkach laboratoryjnych z wykorzystaniem mikroskopu.

Skośnik pomidorowy (*Tuta absoluta* Povolny)

Groźny szkodnik upraw pomidora pod osłonami

Minowanie liści pomidora przez gąsienice szkodnika (fot. dr Andrea Minuto, CERSAA, Albenga (IT), EPPO Gallery) oraz żerowiska gąsienic na owocach pomidora (fot. JM Cobos Suarez, Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino, Madrid (ES), EPPO Gallery).

Gąsienica (fot. JM Cobos Suarez, Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino, Madrid (ES), EPPO Gallery) i dorosły motyl (fot. Marja van der Straten, National Reference Centre, Plant Protection Service Wageningen (NL), EPPO Gallery).

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.